

Елин Пелин

Проклетисаната гора
Легенда

Старият Чумак прекъсна песента си и се замисли.

До него, върху седефената дръжка на шишенето му, лежеше застрелян орел с разперени криле, с окървавена перушина, с изцъклени кръгли очи, отправени към небесата.

– Ето, това е проклетисаната гора – посочи с ръка старият ловец към разлатия дол на планината. Пред очите ни като гробище на някакви незнайни исполини лежеше печална и мъртва гора. Редом една до друга там стояха като вцепенени грамадните снаги на вековни буки, обелени и побелели от дъждове и пек, с широко разперени и изпочупени клонове, със сломени върхове, без листа, без гнезда, без птици, без живот и без гордост.

Под тях коприва и бурен до колени, без дияра от човешки крак. Всичко над тая мъртва гора, по стръмния склон на планината, блещи като змей стремителен и пенлив поток, скача лудо по канарите и щом настъпи зловещата гора, сякаш по силата на някаква си грозна клетва, изчезва тайнствено и няма под земята, за да избликне свободно и шумно далеко от това проклето място, осъдено на вечна скръб и немота. Зелени и хубави гори наоколо презрително странят и вдигат гъсти върше към царствените планински върхове.

Много е патил старият Чумак и много знае. И облегна се на лакът той, пусна замислен поглед надолу и бавно почна да разказва:

– В народа не живеят вече старински приказки и песни за подвизи и слава, за юнаци с огнени сърца. Из зелените планински морави избягаха вече немирни самодиви. И тънките бялопрозрачни мъгли, що в изгрев слънце чезнат над лесовете, не са вече вълшебните одежди, що покриват моминските им тела. Изселиха се из бистрите горски реки златокосите русалки и младите овчари, в които се влюбваха немирните горски вили, спокойно вече си ношуват в планините и медните им кавали не огласяват със страстни и задушежни звуци тъмните усои. Огнени змейове не тряскат вече в грозните градобойни облаци. Златолюспа змеица не намира вече достойни за любов селските момци. Незнайна и проклетата вещица е пратила на земята черна неволя, та мълком да изреже светлите крила на фантазията, да разкъса ръждивите вериги на човешкия ум и под тежък камък да потисне стремителния и гордия човешки Дух.

Човекът стана най-жалък роб на дребнави нужди.

А бог, що даде страстните вълнения на любовта, що пална слънцето и хвърли тайнствен нощен мрак, създаде волната воля и я подари на човекът. Но той се показва недостоен за великия дар на бога и в безсилието си да го поеме, той го желае и до днес. Земята натежа от села и градове,

пълни с обезличени и обезсилени роби.

Когато пролетта настане, кога в природата кипне живот, кога планините наметнат великолепно одежди, и смели, и победни, и славни песни на освободените потоци тържествено заехтат из усойте и заговорят за безгранична волност на духът, за непреодолима смелост, за безрайна любов, ний хорицата, жалките червеи на земята, се боричкаме и хапем за залък хляб.

Бог ще накаже грешното човечество за това.

Той ще отнеме сърцето му, кладенецът на алената и горяща кръв, и недостойния човек ще стане достоен скот.

А някога светът е бил друг. Тогава не е имало мъдри глави, но е имало буйни сърца. Днес мъдростта е прогонила щастието и светът прилича на тая безжизнена гора.

Преди векове тя е била зелена, млада и хубава. Тия бели мършави скелети някога са били стройни буки, увенчани с гъстата зеленина на своята шума, из които пеели славеи. Тоя сребърен поток, що лети от планината, не се е губил тъй презрително под земята на тая чумава гора, а с радост е оросявал зелената морава. В това инак чудно и идилично място планинските волни жители са намирали най-хубава отмора и младежите са кършили в празник луди хора.

Буйни и смели били момците тогава. Здраве и сила са кипели в юнашките им сърца. И тъдява нейде, между горците на тая планина, се появил един момък, най-достоен от всички. Той имал гъвка гиздава снага, мощни ръце, бързи крака, гордо вирната глава, украсена от черна лъскава коса. На хубавото му лице гряла усмивка от тържествуващо щастие, в смелия поглед на орловите му очи горял огънят на най-голямо самосъзнание. Тоя момък бил славата и гордостта на планинските жители.

Той се влюбил в една мома, която едничка била достойна за него, влюбил се тъй силно, че сърцето му се запалило, и когато устата произнасяли името й, из тях изскачали светли огнени езици. Дълбоко в очите му треперило отражението на тоя пожар.

Чудна е била тяхната любов.

Тогава зарад тях бог украсил горските поляни с жълта иглика и бреговете на горските потоци с миризлив здравец. Вечери, когато те се срещали в гората, упоени от щастие и любов, дори месецът закъснявал от завист.

По целия свят се разнесли славословни песни за тяхната безгранична любов.

То били чудни времена и грехове нямало на земята.

Ала от незнайни места дошъл стар, побелял странник-калугер с някаква си голяма книга под мишница. Той бил някакъв пророк и се заловил да учи хората на ум и разум. Заговорил за неизкупени грехове, за покаяние, за царство небесно, за укротени страсти, за недостойнството на плътската любов и пророчески вещаел божи гняв над безгрижните и весели горци. Странникът бил красноречив и всяка дума падала разрушително в сърцата на хората и пъдела оттам доволството, безгрижието, безбурното и идиличното им щастие.

– Що значат смехът и песните, с които непрестанно живеете! – говорил той. – Самопознание, вникване в тънкостта на нещата, развещание гатанката на битието – ето в що се състои истинския живот. Безгрижието е погубил. Размишлявайте върху всичко и във всичко се съмнявайте, за да блесне слънцето на истината.

Влюбения момък се пленил от думите на стареца и тръгнал след него. Те водили дълги беседи под зелените буки на тая запустяла гора. Понякога момъкът оставял любовницата си, оттеглял се сам и по цял ден прекарвал в размишление.

– Суета, всичко е суета – и любов, и радост, и смях, и щастие – говорил старецът, наведен над голямата книга, в която били написани велики мъдрости. – Младо момче, съмнявай се вечно и във всичко – това е пътя на познанието, а познанието е всичко.

И момъкът почнал да мисли и да се съмнява. И много работи научил, и станал много мъдър, и почнал даже да не спи ноще.

И най-после пламтящото му сърце изгаснало.

Веднаж любовницата му го намерила под буките на тая гора, потънал в размишления. Тя се хвърлила в обятията му и разсипала върху главата му чуден букет от горски цветя, но веднага отскочила ужасена. Прегръдките на момъка били хладни. Тя го погледнала в очите и забележила, че там вместо първия блясък сега светела чудна кротост.

Младото момиче заплакало тъй силно, че цялата гора поехтяла. А той я хванал за ръката и й казал:

– Иди си, не ме смущавай сега, когато размишлявам.

Момъкът окончателно паднал под влиянието на пророкът с голямата книга и станал кротък и смирен. И не минавал вече между хората горд, весел и щастлив, а умислен, тъжен и с мрачно наведена глава.

Младата му любовница страдала ужасно. Тя често дохаждала в тая гора – дете той размишлявал и учел пророческите мъдрости – и искала с ласки и целувки да го повика отново на живот и радост, но напразно.

– Иди си – казал той веднаж, – иди си с твоята любов и грешна страст. Непотребни ми са мене призраците на щастието. Ето всред тая хубава гора аз ще съградя манастир, великолепен храм на бога, и в него ще живея мъдро и разумно, без увлечения и страст, а строго, както подобава на човек – върховното творение на земята.

И той почнал да гради чуден храм всред тая хубава гора. Но когато го свършил, ужасен порой дошел от планината и го разрушил. Мълнии изсушили гората – бог я проклед.

Той не искал да се издига храм там, дето се е разрушила една любов.

КРАЙ

© 1903 Елин Пелин

Публикуван в сп. Летописи, IV, кн. 6, април 1903, с. 121–123, с подзаглавие „Легенда“ и подпис Елин Пелин. „Старият Чумак“ е разказвачът и в легендата „Самодивските скали“, публикувана в същото списание шест месеца по-рано. Според разкази на близки на Елин Пелин той прасал „Проклетисаната гора“ преди това да се публикува в сп. Ново време, но Дим. Благоев отхвърлил разказа.

Сканиране, разпознаване и редакция: Ивет Костова, 2008

Публикация:

Елин Пелин. Съчинения, том 1 – Разкази 1901–1906

Редактор: Светла Гюрова

Издателство „Български писател“, 1972 г.

ДПК „Димитър Благоев“ – София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5277>]